

ibz Intérieur
Binnenlandse Zaken

22 februari 2016

HOUDEN VAN DE BEVOLKINGSREGISTERS,
PREVENTIE EN BESTRIJDING VAN
DOMICILIEFRAUDE

Etienne Van Verdegem, Adviseur - generaal – FOD Binnenlandse Zaken
Diensten Bevolking & Identiteitskaarten en Rijksregister

.be

► INLEIDING – WIE ZIJN WIJ?

- De **Dienst Bevolking en Identiteitskaarten** is een dienst van de Algemene Directie Instellingen en Bevolking van de FOD Binnenlandse Zaken.
- Het gaat om de centrale dienst in Brussel. In elke provincie is een regionale afvaardiging die rechtstreeks in contact staat met de gemeenten en de burgers (bevolkingsonderzoeken, controle van de bevolkingsregisters, uitreiking van voorlopige IK, Rijksregister, enz.).

► INLEIDING – ONZE OPDRACHTEN?

- **Regelgeving** betreffende het houden van de bevolkingsregisters en de uitreiking van de identiteitskaarten:
  - ✓ Uitleg (gemeente en politie)
  - ✓ Controle van de gemeenten: *Controle van de procedures op basis van een aantal willekeurige dossiers.*
  - ✓ Verblijfplaatsgeschillen: *Onderzoeken door onze inspectiedienst*
  - ✓ Opleidingen
- **Rijksregister**: uitleg en ondersteuning
- **Elektronische kaarten**: begeleiding
- **Voorlopige kaarten**: uitreiking
- **«Federale» verkiezingen**: organisatie

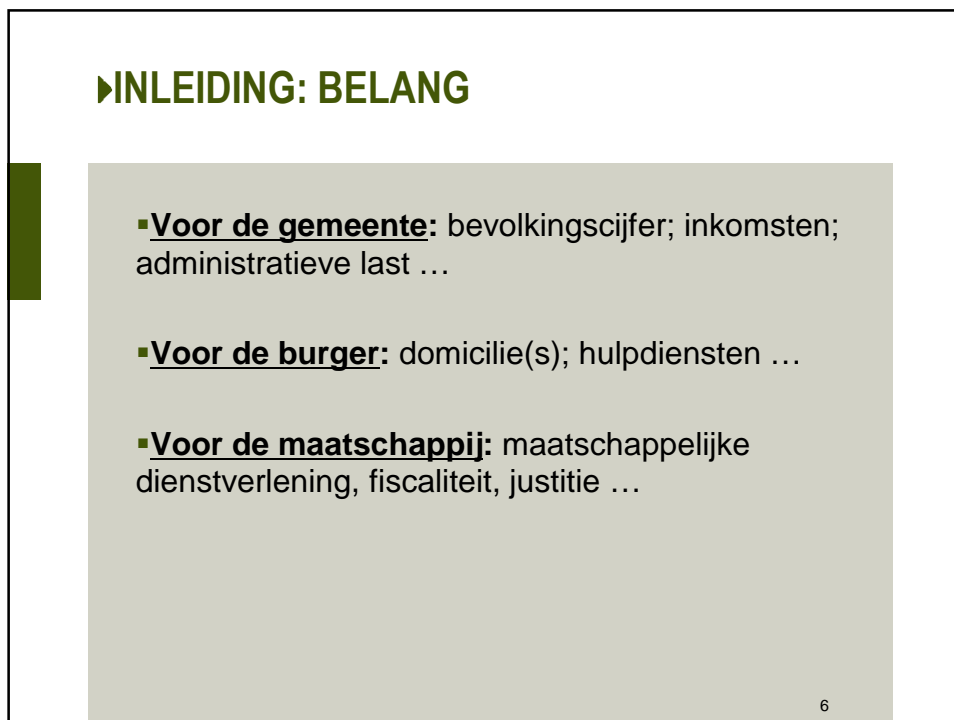
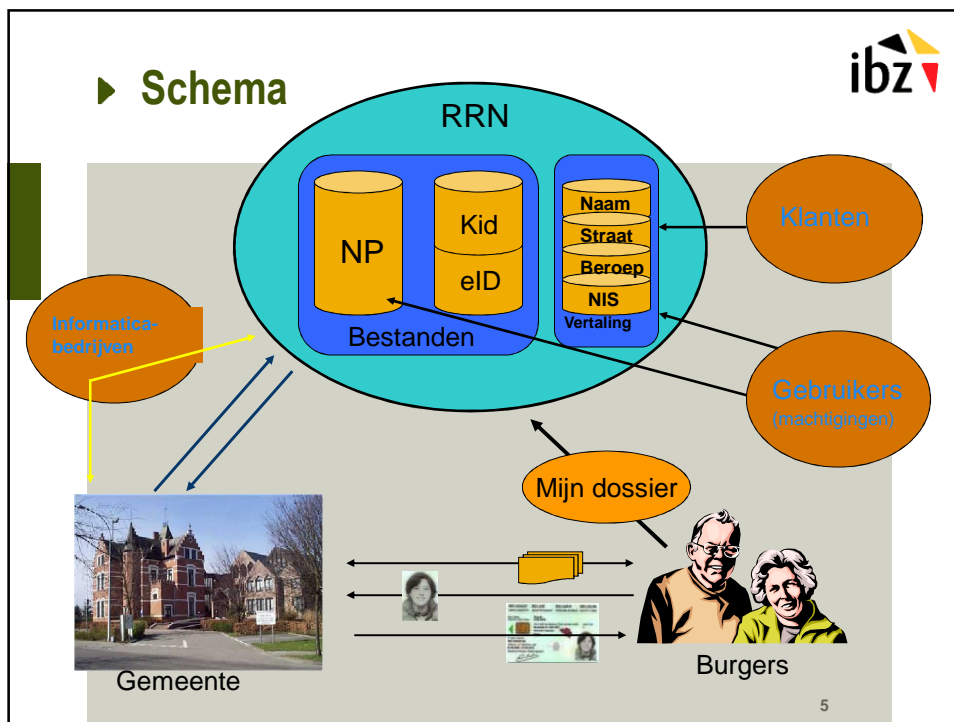
3

► INLEIDING: REGISTERS

REGISTERS VAN DE BURGERLIJKE STAND	Geboortes, huwelijken, overlijdens... plaatsgevonden of overgeschreven in België	Art. 45 Burgerlijk Wetboek
BEVOLKINGS-REGISTERS	Gegevens betreffende de (Belgische en buitenlandse) inwoners) gemeente	Wet 19/7/1991 KB 16/07/1992
RIJKSREGISTER	Personen ingeschreven in de registers van de gemeenten en consulaire posten	Wet 8/08/1983

→ Identiteitskaart

4

▶ OVERZICHT VAN DE UITEENZETTING

1. PREVENTIE FICTIEVE DOMICILIES

- Kennis van de regelgeving en het juridische kader
- Kennis van de algemene domiciliëringsprocedure
- Opsporing van de speciale gevallen tijdens het onderzoek
- Uitvoering van een “goed” hoofdverblijfplaatsonderzoek

2. FICTIEVE DOMICILIES

- Quid? Motivaties? Kennisname? Waar?

3. ELIMINEREN FICTIEVE DOMICILIES

- Inschrijving en afvoering van ambtswege

7

▶ OVERZICHT VAN DE UITEENZETTING

4. HOOFDVERBLIJFPLAATSGESCHILLEN

5. BEPALING VAN SOCIALE FRAUDE DIE VOORTVLOEIT UIT EEN FICTIEVE DOMICILIE - Omzendbrief CPG 03/07/2013

- Hoe moet het onderzoek gevoerd worden?
- Onderzoeksmethode betreffende de huurders

6. EVENTUELE INBREUKEN DIE VASTGESTELD KUNNEN WORDEN

8

►1. PREVENTIE - WETGEVING

- [Wet van 19 juli 1991](#) betreffende de bevolkingsregisters, de identiteitskaarten, de vreemdelingenkaarten en de verblijfsdocumenten en tot wijziging van de wet van 8 augustus 1983 tot regeling van een Rijksregister van de natuurlijke personen.
  - [KB van 16 juli 1992](#) betreffende de bevolkingsregisters en het vreemdelingenregister.
  - [Algemene onderrichtingen](#) betreffende het houden van de bevolkingsregisters, *gecoördineerde versie van 1 juli 2010*.
  - [Ministeriële omzendbrief van 30 augustus 2013](#) betreffende de correcte registratie in de bevolkingsregisters, het oordeelkundig toepassen van de afvoering van ambtswege en de strijd tegen domiciliefraude.
- www.ibz.rrn.fgov.be (rubriek «Bevolking»)

9

►1. PREVENTIE - WETGEVING

[Principes van de wet van 19 juli 1991 betreffende de bevolkingsregisters](#)

- **De bevolkingsregisters** (BR en VR) = gehouden door de gemeenten. Wachtregister (WR) = specifiek register voor de asielzoekers, onder de bevoegdheid van de Dienst Vreemdelingenzaken.
- Onder de verantwoordelijkheid van het College, in het bijzonder de ambtenaar van de burgerlijke stand.
- **Doel:** de inwoners identificeren en lokaliseren + link adm. bestanden
- **Criterium: hoofdverblijfplaats** (+ tijdelijke afwezigheid en referentieadres).
- Adreswijzigingen volgens vormen voorzien in KB en [gemeentelijke verordeningen](#).
- Belang van het bevolkingscijfer van de gemeente.
- Geschillen beslecht door de FOD Binnenlandse Zaken.
- Basiswet voor de identiteitskaarten van Belg (zie www.ibz.rrn.fgov.be Rubriek «Identiteitskaarten» en ook www.checkdoc.be en www.docstop.be).

10

►1. PREVENTIE - WETGEVING

Rechtstreekse «aanvullende» bepalingen

- TOEGANG EN VERBLIJF VAN VREEMDELINGEN (DE INSCHRIJVING IS ONDERGESCHIKT AAN HET VERBLIJFSRECHT).
- Burgerlijk Wetboek (ouderlijk gezag; domicilie).
- Wet van 8 augustus 1983 betreffende het Rijksregister (informatisering).
- Administratieve taken van de politie (omzendbrief van 01/12/2006): het verblijfsonderzoek is een administratieve en verplichte opdracht van de lokale politie.

Onrechtstreekse «aanvullende» bepalingen

- Wetgevingen die een voordeel toekennen naar gelang van de verblijfssituatie.

11

►1. PREVENTIE – INSCHRIJVING IN DE REGISTERS

- In de bevolkingsregisters worden ingeschreven op de plaats waar zij hun hoofdverblijfplaats gevestigd hebben, ongeacht of zij er aanwezig dan wel tijdelijk afwezig zijn, de Belgen en de vreemdelingen die toegelaten of gemachtigd zijn om voor een langere termijn dan drie maanden in het Rijk te verblijven, die gemachtigd zijn zich er te vestigen, of die om een andere reden ingeschreven worden overeenkomstig de bepalingen van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen, met uitzondering van de vreemdelingen die zijn ingeschreven in het wachtregister.
- Er moet opgemerkt worden dat bepaalde categorieën van vreemdelingen die een recht op verblijf in België genieten, niet onderworpen zijn aan de modaliteiten inzake inschrijving van gewone vreemdelingen. Het gaat om:

12

►1. PREVENTIE – INSCHRIJVING IN DE REGISTERS

- diplomaten en personen die gelijkaardige immuniteiten genieten als de leden van het diplomatieke korps (**vrijstelling**);
- militair personeel van SHAPE en de NAVO (**vrijstelling**);
- burgerlijk personeel van SHAPE (**vermelding**);
- vreemde ambtenaren en andere personeelsleden van de vier instellingen van de Europese Unie (Parlement, Ministerraad, Commissie, Economisch en Sociaal Comité) alsook de te hunner laste zijnde familieleden (**vermelding**);
- overige vreemdelingen die niet onderworpen zijn aan de registratieformaliteiten van gewone vreemdelingen zoals bedoeld in de artikelen 2 en 3 van het koninklijk besluit van 30 oktober 1991 betreffende de documenten voor het verblijf in België van bepaalde vreemdelingen (**vermelding**).

13

►1. PREVENTIE – BELANGRIJKE BEGRIPPEN

1. Hoofdverblijfplaats
2. Gezin
3. Haardstede
4. Referentiepersoon
5. Tijdelijke afwezigheid
6. Referentieadres

14

► 1. PREVENTIE – BELANGRIJKE BEGRIPPEN

1. Hoofdverblijfplaats

= plaats waar één persoon of een gezin bestaande uit meerdere personen gewoonlijk leeft.

De FEITELIJKE SITUATIE is doorslaggevend!

Feitelijke situatie, d.w.z. vaststelling van een effectief verblijf in een gemeente gedurende het grootste deel van het jaar op basis van verschillende elementen, met name de plaats waarheen de betrokkene gaat na zijn beroepsbezigheden, de plaats waar de kinderen naar school gaan, de arbeidsplaats, het energieverbruik en het gewone verblijf van de echtgenoot of van andere leden van het gezin.

15

► 1. PREVENTIE – BELANGRIJKE BEGRIPPEN

- Geen weigering omwille van de veiligheid, de gezondheid, het urbanisme of de ruimtelijke ordening («voorlopige inschrijving»).
- Geen weigering van de eigenaar, noch tussenkomst van een derde.
- Meerdere verblijfplaatsen mogelijk, maar slechts één enkele hoofdverblijfplaats.

16

►1. PREVENTIE – BELANGRIJKE BEGRIPPEN

Meer over de hoofdverblijfplaats ...

- Vaststelling via ≠ elementen van een effectief verblijf in een gemeente gedurende het grootste deel van het jaar.
- Volgens de RvS heeft de overheid een ruime appreciatiebevoegdheid, wat een motiveringsplicht impliceert.
- Er moet rekening gehouden worden met de ganse situatie (werk, school, verbruik,...).
- Er moet nagegaan worden dat de verklaring overeenstemt met de realiteit.

OPGELET: TIJDELIJKE AFWEZIGHEDEN en REFERENTIEADRESSEN

17

►1. PREVENTIE – BELANGRIJKE BEGRIPPEN

Als hoofdverblijfplaats moet worden beschouwd de plaats waar de betrokken persoon effectief de beschikking heeft over een woning, die hij echt blijkt te bewonen en die hij betreft met de bedoeling er zijn hoofdverblijfplaats te vestigen, dat wil zeggen er de verblijfplaats van te maken van waaruit hij deelneemt aan het maatschappelijk verkeer, waar hij zich terugtrekt voor zijn privéleven, waar het centrum ligt van zijn gezinsleven en waar hij, zo hij een bedrijvigheid buitenshuis uitoefent, na de dagtaak regelmatig terugkeert en er gewoonlijk verblijft (rechtspraak van de Raad van State).

Gewone administratieve inschrijving van een persoon.

18

►1. PREVENTIE – BELANGRIJKE BEGRIPPEN

2. Gezin

= Een persoon die alleen leeft of twee personen of meer die gewoonlijk in één en dezelfde woning verblijven en er samenleven.

Doorslaggevend element = inrichting van de plaatsen.

Het «samenleven» wordt afgeleid uit de feitelijke situatie.

Religieuze gemeenschappen, bejaarden in een rusthuis, gevangenen in de gevangenis vormen een bijzonder gezin = een gemeenschap.

19

►1. PREVENTIE – BELANGRIJKE BEGRIPPEN

Gezin

- **Samenleven = beslissend criterium**

- Feitelijke elementen zoals bijvoorbeeld: de inrichting van de plaatsen (gemeenschappelijk gebruik van keuken en badkamer, ...), de afrekeningen voor telefoon, internet en energieverbruik (één factuur voor dezelfde woning). Het begrip «gezin» in de zin van de «onderrichtingen bevolking» kan niet worden afgeleid, noch worden beïnvloed door het al dan niet verkrijgen van bepaalde sociale voordelen.

- « Samenleven" betekent het delen van dezelfde wooneenheid zonder rekening te moeten houden met affectieve of financiële banden

20

►1. PREVENTIE – BELANGRIJKE BEGRIPPEN

3. Haardstede

= Adres waarop een persoon is ingeschreven in het bevolkingsregister, maar waar deze persoon tijdelijk afwezig is.

In het geval van een haardstede is het belangrijk dat de betrokkene kan aantonen dat hij/zij er voldoende belangen behoudt (vb. eigenaar of huurder van een niet-gebruikte woning).

21

►1. PREVENTIE – BELANGRIJKE BEGRIPPEN

4. Referentiepersoon

= Gezinslid dat gewoonlijk met de administratie in contact staat (vroeger was er sprake van « gezinshoofd") → te bepalen bij de aangifte of bij het onderzoek.

De term «gezinshoofd» mag niet meer gebruikt worden.

22

►1. PREVENTIE – BELANGRIJKE BEGRIPPEN

5. Tijdelijke afwezigheid

- In bepaalde gevallen blijft een persoon op een adres ingeschreven, maar woont hij/zij er tijdelijk niet meer.
- **Voorwaarden:** beschikken over een gezin of een haardstede op dit adres en zich bevinden in één van de toegelaten gevallen,
- In geval van adreswijziging van het gezin waarvan de tijdelijk afwezige persoon deel uitmaakt, wordt het adres van de tijdelijk afwezige persoon eveneens veranderd.
Voorbeeld: studenten

23

►1. PREVENTIE – BELANGRIJKE BEGRIPPEN

Tijdelijke afwezigheid: voorziene gevallen

1. **Verblijf in instelling** (ziekenhuizen, rusthuizen...): personen mogen ingeschreven blijven op het adres van het gezin waarvan zij deel uitmaken, op het adres van de niet-gebruikte woning of in het opvanggezin, mits het akkoord van de referentiepersoon; de inschrijving in de instelling blijft steeds mogelijk;
2. **Reizen** voor studies of zaken, reizen om medische redenen of voor toerisme;
3. **Professionele redenen** (werk of opdracht in een andere gemeente of in het buitenland);

24

►1. PREVENTIE – BELANGRIJKE BEGRIPPEN

4. Studieredenen (zowel in België als in het buitenland);
5. Personen opgesloten in een strafinrichting of in een inrichting voor sociaal verweer;
6. Militairen of politieagenten die met zending in het buitenland zijn;
7. Dienstplichtigen (enkel nog voor niet-Belgen);
8. Diplomatiek of consulair personeel;
9. Leden van ontwikkelingssamenwerking (erkend door de DGOS);
10. Personen van wie de verdwijning meer dan zes maanden geleden bij de politie aangegeven werd.

25

►1. PREVENTIE – BELANGRIJKE BEGRIPPEN

- **De toegelaten duur hangt af van de verantwoording,**
  - Beperkt tot 1 jaar: werk of reis.
  - Zolang de situatie aanhoudt: student, gevangene, zorginstelling, «overheidszending», verdwenen persoon.
- **De tijdelijke afwezigheid wordt geregistreerd onder de verantwoordelijkheid van de gemeente (IT 026); bewijzen en/of een onderzoek zijn aanbevolen,**
- **De gemeente kan soms het principe van de tijdelijke afwezigheid in andere situaties toepassen.**

26

►1. PREVENTIE – BELANGRIJKE BEGRIPPEN

6. Referentieadres

= **uitzonderlijk administratief adres voor personen zonder hoofdverblijfplaats**

= het adres van een natuurlijk persoon of het adres van een rechtspersoon (OCMW, FOD Defensie, VZW voor nomaden,...).

- **Strikt beperkte gevallen:** personen in een mobiele woning, overheidspersoneel met zending in het buitenland, studie- of zakenreis, daklozen.
- Met de uitdrukkelijke toestemming van de natuurlijk persoon of de rechtspersoon.

27

► 1. PREVENTIE – BELANGRIJKE BEGRIPPEN

- De persoon of de personen die op het referentieadres ingeschreven zijn, vormen een apart gezin.
- De natuurlijke persoon of de rechtspersoon die de inschrijving op zijn/haar adres als referentieadres aanvaardt, verbindt zich ertoe alle post op te halen en te laten toekomen bij de bestemming.
- Een postbus mag niet als referentieadres dienen.
- Er mag geen winstbejag nagestreefd worden.
- Een inschrijving als referentieadres beperkt zich strikt tot het adres vermeld in de aanvraag en in de toestemming. In geval van adreswijziging moet een nieuwe aanvraag ingediend worden.

28

►1. PREVENTIE – BELANGRIJKE BEGRIPPEN

Referentieadres: Categorieën (strikt beperkt)

1. Personen die in een mobiele woning verblijven (vb. kermisreizigers, nomaden, schippers);
2. Personen die minder dan een jaar afwezig zijn voor studie- of zakenreizen buiten de gemeente;
3. Militairen, politieagenten en hun gezinsleden die met zending in het buitenland zijn;
4. Leden van het diplomatiek of consulaire personeel en hun gezin;

29

►1. PREVENTIE – BELANGRIJKE BEGRIPPEN

5. Ontwikkelingshulpverleners en hun gezin;
  6. Personen die bij gebrek aan voldoende bestaansmiddelen geen hoofdverblijfplaats (meer) hebben (niet enkel de inschrijving op het adres van het OCMW);
  7. Gedetineerden, die niet voldoen aan de voorwaarden voor een tijdelijke afwezigheid op voorwaarde dat ze opgesloten zijn in het binnenland.
- Om de wettigheid van de aanvraag te controleren, kan (moet) de gemeente:
- bewijzen vragen
  - een voorafgaand onderzoek vragen

30

► HERHALING BELANGRIJKE BEGRIPPEN!

De hoofdverblijfplaats is de plaats waar men gewoonlijk leeft ofwel als alleenstaande ofwel in een gezin van meerdere personen.

Men kan lid of referentiepersoon van dat gezin zijn.

Men kan afwezig zijn op zijn/haar adres, maar er toch ingeschreven blijven → tijdelijke afwezigheid.

In uitzonderlijke gevallen kan de hoofdverblijfplaats een gewoon (administratief) referentieadres zijn.

31

►1. PREVENTIE – SPECIALE GEVALLEN

SPECIALE GEVALLEN

32

►1. PREVENTIE – SPECIALE GEVALLEN

1. Voorlopige inschrijving

- Permanente bewoning is niet toegelaten om redenen van veiligheid, gezondheid, urbanisme of ruimtelijke ordening (ongezond, onbewoonbaar, recreatiegebied, ...) reden: CWATUP, huisvestingscode, enz.
- Opgenomen in de wet en aanpassing van het KB (**nieuwe wet 09/11/2015 – in werking sinds 01/01/2016**).
- Het onderzoek toont aan dat het gezin er wel degelijk zijn werkelijke verblijfplaats heeft.
  - **voorlopige inschrijving**
- De inschrijving blijft voorlopig zolang de daartoe gemachtigde gerechtelijke of administratieve instantie geen beslissing of maatregel genomen heeft om de aldus gecreëerde onrechtmatige toestand te beëindigen.

33

►1. PREVENTIE – SPECIALE GEVALLEN

- De voorlopige inschrijving neemt een einde zodra de personen de woning hebben verlaten of zodra een einde wordt gesteld aan de onrechtmatige toestand.
- De aanduiding «voorlopige inschrijving» wordt vermeld op de certificaten die de burger aan de gemeente vraagt.
- De voorlopige inschrijving impliceert geen legalisering van de situatie en ontheft de betrokkenen niet van hun strafrechtelijke verantwoordelijkheid.

34

►1. PREVENTIE – SPECIALE GEVALLEN

2. Personen die in een mobiele woning verblijven

- ✓ Worden ingeschreven in de bevolkingsregisters:
  - ofwel van de gemeente waar zij minstens 6 maanden per jaar verblijven op een vast adres. Er is derhalve geen reden om een persoon die in een mobiele woning verblijft, niet in te schrijven in de bevolkingsregisters.
    - Tijdens hun verplaatsingen worden deze personen beschouwd als zijnde tijdelijk afwezig uit hun inschrijvingsgemeente.
  - ofwel van de gemeente waar zij beschikken over een referentieadres bij een natuurlijk persoon.
  - ofwel van de gemeente waar zij beschikken over een referentieadres bij een rechtspersoon die de vereiste rechtsvorm heeft (VZW, stichting of vereniging met als doel het verdedigen van de belangen van de nomadenbevolkingsgroepen).

35

►1. PREVENTIE – SPECIALE GEVALLEN

- ✓ De inschrijvingsmodaliteiten zijn van toepassing op alle personen die in een mobiele woning verblijven, ongeacht het beroep of de toestand (schippers, circusartiesten, kermisreizigers, nomaden). Zij zijn niet van toepassing op de mobiele woningen die hun mobiliteitskarakter verloren hebben (residentiële caravans, tot woning omgebouwde boten).
- ✓ Er is geen referentieadres mogelijk voor bewoners van verplaatsbare woningen die een permanente stand- of ligplaats hebben (residentiële caravans, tot woning omgebouwde boten).

36

►1. PREVENTIE – SPECIALE GEVALLEN

3. Daklozen

= personen die geen hoofdverblijfplaats (meer) hebben wegens gebrek aan voldoende bestaansmiddelen.

Worden ingeschreven ofwel:

- onder referentieadres bij het OCMW;
- onder referentieadres bij een natuurlijk persoon.

37

►1. PREVENTIE – SPECIALE GEVALLEN

VOORWAARDEN:

- Geen verblijfplaats (meer) hebben wegens gebrek aan voldoende bestaansmiddelen (ongeacht de verblijfplaats).
- Niet ingeschreven zijn in de bevolkingsregisters van een gemeente (ongeacht het type van inschrijving), d.w.z. afgevoerd zijn van ambtswege of voor het buitenland.
- Maatschappelijke hulp (in ruime zin) vragen aan het OCMW van de gemeente waar men zich bevindt.

38

►1. PREVENTIE – SPECIALE GEVALLEN

KORTE PROCEDURE (inschrijving bij het OCMW)

- Indiening van de aanvraag (formulier FOD Maatschappelijke Integratie) waarin de betrokkene zijn/haar reële toestand moet aangeven en zich ertoe moet verbinden wijzigingen mee te delen.
- Onderzoek door het OCMW om de naleving van de voorwaarden na te gaan (procedures eigen aan het OCMW).
- Specifiek attest (formulier FOD Maatschappelijke Integratie) wordt overhandigd aan de betrokkene.
- De betrokkene begeeft zich persoonlijk met dat attest naar het gemeentebestuur.
- De gemeente controleert (met name) de voorwaarde van niet-inschrijving en verstuurt eventueel een aanvraag tot afvoering van ambtswege (model 10) naar de vorige gemeente.

39

►1. PREVENTIE – SPECIALE GEVALLEN

- De datum van inschrijving is de datum van het attest van het OCMW (of de dag na de afvoering op basis van model 10).
- De betrokkene moet zich minstens 1 x per trimester aanbieden bij het OCMW.
- Indien niet langer aan de voorwaarden voldaan wordt, moet het OCMW dat laten weten aan het College van burgemeester en schepenen, dat de betrokkene afvoert van ambtswege.

40

►1. PREVENTIE – SPECIALE GEVALLEN

KORTE PROCEDURE (inschrijving bij een particulier)

- Dezelfde procedure wordt gevolgd, maar de aanvraag wordt persoonlijk bij de gemeente ingediend door middel van het formulier van de FOD Binnenlandse Zaken en een attest van het OCMW waaruit blijkt dat aan de voorwaarden voldaan is (geen verblijfplaats (meer) hebben wegens gebrek aan voldoende bestaansmiddelen; niet ingeschreven zijn in de bevolkingsregisters van een gemeente en maatschappelijke hulp vragen in de gemeente waar men zich bevindt).
- De gemeente (politie) controleert nadrukkelijk of de aanvraag onder referentieadres geen gewone samenwoning betreft.

41

►1. PREVENTIE – SPECIALE GEVALLEN

- De vastlegging van een referentieadres veronderstelt niet enkel het akkoord van de op dat adres ingeschreven persoon, maar ook de garantie dat deze laatste persoon de briefwisseling ophaalt en naar de bestemming brengt.
- De inschrijving onder referentieadres is beperkt tot het adres vermeld in de aanvraag en in het akkoord. In geval van verandering van de persoon die het referentieadres aanvaardt, moet een nieuwe aanvraag ingediend worden.

42

►1. PREVENTIE – SPECIALE GEVALLEN

4. Gedetineerden

- Indien de gedetineerde nog deel uitmaakt van een gezin = de inschrijving op het adres van het gezin blijft behouden (tijdelijke afwezigheid).
- Wanneer dat gezin tijdens de gevangenisperiode van de betrokkene verhuist, moet het adres van de betrokkene ook verhuist worden.
- Indien de betrokkene geen enkele band meer heeft bij zijn/haar inschrijvingsadres: **inschrijving op het adres van het OCMW van de gemeente waar de betrokkene het laatst in de bevolkingsregisters ingeschreven was (nieuwe wet 09/11/2015 – in werking sinds 01/01/2016)**. Betreft de Belgische gedetineerden en de buitenlandse gedetineerden die meer dan drie maanden in het Rijk mogen blijven.

43

►1. PREVENTIE – SPECIALE GEVALLEN

5. Niet-ontvoogde minderjarigen - Principes

- ✓ De minderjarige wordt ingeschreven op het adres van zijn/haar ouders (BW).
- ✓ Zijn/haar adreswijziging moet aangevraagd worden door een persoon die het ouderlijk gezag uitoefent.
- ✓ In principe oefenen de ouders het ouderlijk gezag gezamenlijk uit: elke ouder mag alleen handelen – het akkoord van de andere ouder wordt verondersteld.
- ✓ De gemeente schrijft naar de andere ouder (termijn van 15 dagen) als zij gescheiden zijn.
- ✓ Algemeen principe: de minderjarige wordt ingeschreven op het adres waarop hij/zij zijn/haar hoofdverblijfplaats heeft, namelijk de plaats waar hij het grootste deel van het jaar verblijft. Zoals voor de volwassenen gaat het dus louter om een feitelijke situatie.

44

►1. PREVENTIE – SPECIALE GEVALLEN

- ✓ Een minderjarige wordt ingeschreven op het adres van de wettelijke woonplaats (artikel 108 van het Burgerlijk Wetboek) als hij/zij er daadwerkelijk zijn/haar hoofdverblijfplaats gevestigd heeft. In geval van verschil tussen de wettelijke woonplaats en de hoofdverblijfplaats van een niet-ontvoogde minderjarige, wordt de betrokkene ingeschreven op het adres van de hoofdverblijfplaats. In dat geval voert de inschrijvingsgemeente de wettelijke woonplaats in onder IT 027 in het Rijksregisterdossier van de betrokkene.
- ✓ Een minderjarige wordt ingeschreven op het adres vastgelegd door de rechtbank overeenkomstig artikel 374, §1, laatste lid, van het Burgerlijk Wetboek, als hij/zij er ook effectief zijn/haar hoofdverblijfplaats heeft.

45

►1. PREVENTIE – SPECIALE GEVALLEN

6. Studenten

- De personen die, wegens studieredenen, verblijven buiten de verblijfplaats van het gezin waarvan zij deel uitmaken, worden beschouwd als zijnde tijdelijk afwezig.
- In geval van verhuis van het gezin tijdens de duur van de studies, verhuist de student eveneens.
- De studenten die over voldoende eigen financiële middelen beschikken om onafhankelijk te zijn of ten laste vallen van een nieuw gezin, kunnen vragen om ingeschreven te worden in de gemeente waarin zij verblijven.

46

► 1. PREVENTIE – ALGEMENE AANGIFTEPROCEDURE

AANGIFTE VAN ADRESWIJZIGING DOOR DE BURGER

Wie doet de aangifte?

- In geval van wijziging van de hoofdverblijfplaats naar een andere gemeente: de aangifte moet gebeuren bij het gemeentebestuur van de plaats waar de persoon zich gaat vestigen.
- In geval van interne mutatie of vertrek naar het buitenland: de adreswijziging of het vertrek naar het buitenland moet aangegeven worden bij het gemeentebestuur waar de persoon ingeschreven is.

47

► 1. PREVENTIE – ALGEMENE AANGIFTEPROCEDURE

Wanneer moet de aangifte gedaan worden?

- Binnen de 8 werkdagen nadat de nieuwe woning effectief betrokken werd.
- In geval van vertrek naar het buitenland: uiterlijk de dag voor het vertrek.
- De aangifteverplichting vervalt niet na het verstrijken van de termijn van 8 werkdagen.

48

►1. PREVENTIE – HOOFDVERBLIJFPLAATSONDERZOEK

1. ROL VAN DE WIJKINSPECTEUR

- ✓ **Volgt de verschuivingen van de bevolking en de adreswijzigingen in zijn/haar wijk.**
- ✓ Moet **een advies** uitbrengen over een verblijfssituatie.
- ✓ Doet een verblijfplaatsonderzoek waarbij hij/zij moet bepalen of de door een burger bij de gemeente aangegeven woonplaats wel degelijk zijn/haar reële hoofdverblijfplaats is op basis van de vaststelling ter plaatse van verschillende feitelijke elementen (materiële vaststellingen) die de daadwerkelijke en permanente bewoning van de bezochte plaats ondersteunen.
- ✓ **Handelt op proactieve wijze door aan de gemeente voorstellen te doen voor de inschrijving van ambtswege of de afvoering van ambtswege.**
- ✓ Neemt geen beslissingen, de beslissingen worden genomen door de gemeente; de gemeente zorgt eveneens voor de uitreiking van de documenten en certificaten.
- ✓ Kan eveneens gevraagd worden om de bevoegde overheden te informeren en onderzoek te voeren betreffende de fictieve domicilies, de huisjesmelkers of de sociale en fiscale fraude die voortvloeit uit de fictieve domicilies.

49

►1. PREVENTIE – HOOFDVERBLIJFPLAATSONDERZOEK

2. KLASSIEK VERBLIJFPLAATSONDERZOEK

- ✓ Verplichting voor een burger om een adreswijziging aan te geven bij de gemeente van de plaats waar hij/zij zich komt vestigen of in geval van adreswijziging binnen dezelfde gemeente.
- ✓ Controle van de echtheid van de verblijfplaats van een persoon aan de hand van een onderzoek door de lokale overheid, in principe binnen de 8 werkdagen na de aangifte van de adreswijziging.
- ✓ Het verblijfplaatsonderzoek is een verplichte administratieve taak van de lokale politie.
- ✓ De inschrijving in de bevolkingsregisters gebeurt op basis van de vaststelling van de echtheid van de hoofdverblijfplaats.

50

► VERANDERING VAN HOOFDVERBLIJFPLAATS -SCHEMA

51

► 1. PREVENTIE – HOOFDVERBLIJFPLAATSONDERZOEK

3. VERBLIJFPLAATSONDERZOEK MET VOORSTEL VOOR EEN INSCHRIJVING OF EEN AFVOERING VAN AMBTSWEGE

- ✓ De gemeente spoort de personen op die hun hoofdverblijfplaats in een andere gemeente van het Rijk of in het buitenland gevestigd hebben zonder de aangifte van verblijfplaatswijziging te doen volgens de door de wetgeving voorgeschreven vorm en termijnen.
- ✓ Zij spoort eveneens de personen op die hun hoofdverblijfplaats in de gemeente gevestigd hebben zonder ingeschreven te zijn in de bevolkingsregisters.
- ✓ De politie laat aan de dienst bevolking van de gemeente weten welke personen van ambtswege ingeschreven of afgevoerd kunnen worden.
- ✓ Het verblijfplaatsonderzoek dat leidt tot een voorstel voor inschrijving of afvoering van ambtswege, moet specifiek gemotiveerd worden.
- ✓ De inschrijving van ambtswege in of de afvoering van ambtswege uit de bevolkingsregisters gebeurt op basis van de beslissing van het College van burgemeester en schepenen of in geval van beroep bij de FOD Binnenlandse Zaken, door de Minister van Binnenlandse Zaken of zijn afgevaardigde.

52

▶HOOFDVERBLIJFPLAATSONDERZOEK

De gemeenteraad stelt bij verordening de regels vast volgens welke dit onderzoek moet gebeuren en hoe het verslag moet worden opgesteld. EVENEENS IN GEVAL VAN INTERNE MUTATIE

Belangrijk:

1. Het onderzoek moet voldoende bewijskracht hebben: ontmoeting met betrokkene ter plaatse, toegang tot de woning, controles herhalen indien nodig;
2. Het verslag moet gedateerd en ondertekend worden;
3. Het verslag moet de data en de uren van de uitgevoerde onderzoeken vermelden, alsook het resultaat en de gezinssituatie.

53

▶HOOFDVERBLIJFPLAATSONDERZOEK

Modelformulier voor het uitvoeren van het onderzoek om de echtheid van de hoofdverblijfplaats te controleren

- Toelichting.
- Kan opgenomen worden in het gemeentereglement.
- Indien het onderzoek naar de echtheid van de hoofdverblijfplaats niet voldoende elementen oplevert om conclusies te trekken: een bijkomend onderzoek voeren.

54

► Model – Verslag betreffende het onderzoek van de reële hoofdverblijfplaats 1/5

- Datum van de aangifte of van het model 6:
.....
- Adres:
.....
.....
- Aard van de woning (huis, appartement, studentenkamer, caravan, woonboot, ...): .....
- Gaat het om een woning waar (permanente) bewoning niet is toegelaten om redenen van veiligheid, gezondheid, urbanisme of ruimtelijke ordening? (Ja/Neen)* Zo ja, preciseer om welke reden(en)*: .....

55

► Model – Verslag betreffende het onderzoek van de reële hoofdverblijfplaats 2/5

- A/ Algemeen:
- Personen voor wie de aangifte van adreswijziging werd gedaan (naam en voornaam)*: .....
- Referentiepersoon van het gezin*: .....
(Tel. of GSM).....
- Data en uren van de gedane controles met vermelding van de aanwezigheid of afwezigheid van de betrokkene(n):
..... om .....uur: .....
- **Vaststellingen (vermelding van de feitelijke elementen waaruit de echtheid van het hoofdverblijf op het desbetreffende adres kan worden afgeleid):**
.....

56

► Model – Verslag betreffende het onderzoek van de reële hoofdverblijfplaats 3/5

- Wonen alle aangegeven personen op dit adres? (Ja/Neen)
- Zo neen, wie niet? (Naam, voornaam + werkelijk adres)
.....
- **Verblijven op dit adres nog andere personen dan de voormelde? (Ja/Neen)**
- **Zo ja, is hier sprake van één gezin of van meerdere aparte gezinnen?** .....
- Indien het om meerdere aparte gezinnen gaat: op basis van welke elementen werd dit geconcludeerd (*gelieve alle van toepassing zijnde elementen aan te kruisen*):
  - De bewoners beschikken elk over een eigen keuken.
  - De bewoners beschikken elk over een eigen badkamer.
  - Er zijn afzonderlijke meters voor energieverbruik (elektriciteit, water, gas),
  - Er zijn aparte ingangen.
  - Er zijn meerdere deurbellen en/of brievenbussen.
  - Aan de hand van een geregistreerde huurovereenkomst wordt aangetoond dat een gedeelte van de woning verhuurd wordt aan de andere bewoners.
  - Andere: .....

57

► Model – Verslag betreffende het onderzoek van de reële hoofdverblijfplaats 4/5

- B/ Indien het gaat om een aanvraag tot inschrijving van een niet-ontvoogde minderjarige:
  - Welke ouder heeft de inschrijving gevraagd? (vader/moeder)*
  - Bestaat er een officieel document dat het verblijf van de minderjarige regelt? (ja/neen) *
  - Zo ja, over welk document gaat het*:
    - een vonnis van .....(datum) van .....(gerechtelijke instantie);
    - een akkoord gehomologeerd bij vonnis van .....(datum) van ..... (gerechtelijke instantie);
    - een notariële akte van ..... (datum).
  - In voorkomend geval, wat wordt er bepaald in verband met het verblijf van de minderjarige?*
  - co-ouderschap
  - het kind moet ingeschreven worden bij:.....
  - Werd er contact opgenomen met de andere ouder dan deze die de inschrijving gevraagd heeft? (ja/neen)
  - Zo ja, wat verklaarde deze andere ouder in verband met het hoofdverblijf van de minderjarige?
.....

58

► Model – Verslag betreffende het onderzoek van de reële hoofdverblijfplaats 5/5

• **CONCLUSIE VAN HET ONDERZOEK:**

- ° De betrokkene(n) heeft (hebben) zijn/haar (hun) hoofdverblijfplaats op het aangegeven adres.
- ° De betrokkene(n) heeft (hebben) zijn/haar (hun) hoofdverblijfplaats niet op het aangegeven adres.

• **Motivering: (een gedetailleerde motivering is noodzakelijk bij een negatieve vaststelling)**

- **Indien positieve vaststelling: zijn er elementen die erop wijzen dat de betrokkene(n) er nog niet zijn/haar (hun) hoofdverblijfplaats kon(den) hebben gevestigd op de datum van de aangifte van de adreswijziging of de datum vermeld op het model 6 (ja/nee)**

• Zo ja, welke? .....

• Datum: .../.../..... Naam, voornaam en handtekening van de wijkinspecteur:

Telefoonnummer of GSM:.....

59

► **3 te volgen fasen?**

CRITERIA

HOOFDVERBLIJFPLAATS

BEWONING

WONING

ELEMENTEN

Uren van aanwezigheid, uitleg, voorzieningen, documenten, buurtonderzoeken

(Toegelaten) bezoek van de plaatsen: kleding, voeding, persoonlijke voorwerpen, energieverbruik...

Uiterlijke tekenen
Bewijs van bewoning
Aanwezigheid ter plaatse
Toegang tot de woning

60

▶ HOOFDVERBLIJFPLAATSONDERZOEK – VASTSTELLINGSMIDDELEN

- Wat de uiterlijke tekenen betreft:

- ✓ Aanwezigheid van een deurbel en brievenbus met naam (namen, boordevol post, sticker «geen reclame», enz.)?
- ✓ Uiterlijk aspect (geeft de woning de indruk bewoond te zijn?).
- ✓ Stemt het aantal ingeschreven gezinnen overeen met het aantal brievenbussen en deurbellen (controle in het Rijksregister)?
- ✓ Is de betrokkene aanwezig bij een onverwachte controle?
- ✓ Zijn er andere mensen aanwezig?
- ✓ Kan de gezinssamenstelling bepaald (herzien) worden?
- ✓ Het bestaan van de woning wordt vastgesteld (met toestemming van de bewoner). De binnenkant maakt een permanente bewoning mogelijk (kamer, keuken, badkamer, aansluitingen).

61

▶ HOOFDVERBLIJFPLAATSONDERZOEK – VASTSTELLINGSMIDDELEN

- ✓ Wat is de interne plaatsindeling (organisatie van de wooneenheden)?

- ✓ Controle van de profielen op de sociale netwerken (Facebook, enz.).

- Wat het type van bewoning betreft:

- ✓ Is de persoon eigenaar (eventuele akte of kadastraal inkomen)?
- ✓ Is de persoon huurder? Is er een huurcontract (moet onderzocht worden: aard? duur? geregistreerd?)?
- ✓ Wie is de eigenaar (contactgegevens; contact verplicht indien sociale woning)?
- ✓ Blijkt de huur overeen te stemmen met de financiële situatie en de staat van de woning?

62

▶ HOOFDVERBLIJFPLAATSONDERZOEK – VASTSTELLINGSMIDDELEN

- ✓ Kan de betrokkene de betaalbewijzen van de huur laten zien (over welke periode)?
- ✓ Hoe is hij/zij op dit adres terechtgekomen?
- ✓ Indien geen eigenaar of huurder, beschikt hij/zij over een ander bewijs van de bewoning (= akkoord van de bewoners)?
- Wat de effectieve bewoning betreft:
- ✓ Worden er bij het plaatsbezoek (met toelating) elementen vastgesteld die wijzen op een reële bewoning (persoonlijke spullen, foto's, voeding, bankdocumenten, verzekeringen,...)? Functioneren de voorzieningen (water, verwarming, elektriciteit)?

63

▶ HOOFDVERBLIJFPLAATSONDERZOEK – VASTSTELLINGSMIDDELEN

- ✓ Heeft de betrokkene de nodige stappen ondernomen nadat hij/zij zijn/haar nieuw adres aangegeven heeft (inschrijving van de kinderen op school, Mutapost, beschrijving einde bewoning, huur van garage, berichten aan de schuldeisers, verandering van bankkantoor, verhuis, ...)?
- ✓ Heeft hij/zij abonnementen op naam afgesloten (water, verwarming, elektriciteit, telefonie, internet, TV, NMBS, De Lijn, ...)?
- ✓ Kan hij een effectief verbruik aantonen (termijn, naar gelang het geval)?
- ✓ Overzicht van de energiemeters (elektriciteit, gas, water, facturen radio-TV, vaste telefoon, abonnement digitale TV/internet, enz.).
- ✓ Stemt het leveringsadres overeen met het facturatieadres en omgekeerd?

64

▶ HOOFDVERBLIJFPLAATSONDERZOEK – VASTSTELLINGSMIDDELEN

- ✓ Kan hij/zij de meters laten zien?
- ✓ Heeft de betrokkene overal toegang (inkom, kelder, garage,...)?
- Met betrekking tot het karakter «hoofdverblijfplaats» van deze woning:
  - ✓ Uitleg vragen betreffende de uren van aanwezigheid en de verplaatsingen naar het werk/eventueel gegevens van het gebruikte voertuig (controle aanwezigheid (sporen van) voertuig).
  - ✓ Indien de persoon zegt dat hij/zij een deel van zijn/haar tijd bij iemand anders doorbrengt, moet hij/zij zijn/haar deelname aan de lasten preciseren.
  - ✓ Indien de persoon zegt dat hij/zij een deel van zijn/haar tijd op een ander adres doorbrengt (andere verblijfplaats), moet hij/zij zijn/haar tijdsindeling preciseren; de respectieve kosten controleren.

65

▶ HOOFDVERBLIJFPLAATSONDERZOEK – VASTSTELLINGSMIDDELEN

- ✓ Bestaande banden met naasten of familieleden (bezoeken, lasten, alimentatie, was,...)?
- ✓ Banden met anderen (bezoeken van artsen, maatschappelijk assistenten, ...)?
- ✓ Belangen behouden op het vorige adres?
- ✓ Buurtonderzoek.
- ✓ Bezochte plaatsen in de buurt (school, werk, winkels, bibliotheek, ...).
- ✓ Lokalisering van de onderwijsinstelling waarnaar de kinderen gaan en, indien nodig, inlichtingen opvragen bij de onderwijsinstelling.

66

▶ HOOFDVERBLIJFPLAATSONDERZ

Verdere afhandeling door de dienst bevolking

Binnen de twintig dagen na de aangifte.

Indien positief advies:

Inschrijving (datum = datum van de aangifte).

Bewijs van de inschrijving (model 3) wordt verstuurd naar de vorige gemeente van inschrijving.

Indien negatief advies:

Attest van niet-inschrijving (model 4) wordt verstuurd naar de voorge gemeente (gemotiveerd!).

Gemotiveerde beslissing van niet-inschrijving wordt ter kennis gebracht van de betrokkene (model 9).

67

▶ 2. FICTIEVE DOMICILIES

Quid?

- ✓ De fictieve domicilie vloeit over het algemeen voort uit een valse aangifte van adreswijziging in België of een valse aangifte van verhuis naar het buitenland of in bepaalde gevallen uit de voorbedachte afwezigheid van aangifte; op die manier wil de aangever voor zichzelf, zijn/haar gezin of één of meerdere leden van zijn/haar gezin ten onrechte bepaalde rechten en/of voordelen bekomen door de gemeente, de gemeenschap en de Staat te misleiden.
- ✓ De fictieve domicilie is vaak **nauw verbonden met sociale en/of fiscale fraude**. Onwettige financiële voordelen kunnen opgebouwd worden door een eigenaar (bewuste aanbieder van fictieve hoofdverblijfplaatsen) of door een huurder (verhoging van de kinderbijslag, werkloosheidsuitkering, vergoedingen ziekenfonds, OCMW, alimentatiegeld, organisatie van insolventie).

68

►2. FICTIEVE DOMICILIES

- ✓ De geleden schade voor de sociale zekerheid en/of de gemeentelijke/gewestelijke/federale budgetten is enorm. Sommige personen blijven ook bewust «onvindbaar» om te ontkomen aan hun verplichtingen of aan gerechtelijke vervolging.
- ✓ Domiciliefraude is voor de burger een frequent middel om zich te onttrekken aan zijn/haar sociale, fiscale contractuele of gerechtelijke verplichtingen.

69

►2. FICTIEVE DOMICILIES

Motivaties voor fictieve domicilies?

- ✓ **Personen die kiezen voor een fictieve domicilie, kunnen daarvoor verschillende redenen hebben, die overigens soms gecombineerd kunnen worden:**
  - 1) -Verkrijgen of behouden van een niet-verschuldigde subsidie, vergoeding of toelage voor huurders; -Verkrijgen van onrechtmatige financiële voordelen voor eigenaars (bewuste aanbidding van fictieve domicilies tegen betaling, ontkomen aan bepaalde stedenbouwkundige verplichtingen, belastingen op leegstand vermijden, enz.);
  - 2) -Creatie van een toestand van insolvabiliteit; -Ontsnappen aan bepaalde plichten of vormen van gerechtelijke vervolging (gerechtsdeurwaarders, inbeslagname goederen, huiszoekingen, enz.);
  - 3) Creatie van een oorspronkelijk onwettig systeem voor witwassen van geld.

70

►2. FICTIEVE DOMICILIES

Kennisname fictieve domicilie?

✓ **De wijkinspecteur kan fictieve domicilies ontdekken:**

- 1) Bij domiciliewijzigingen;
- 2) Bij de uitvoering van de apostilles;
- 3) Bij interventies van andere politiediensten;
- 4) Door aangifte;
- 5) Enz.

71

►2. FICTIEVE DOMICILIES

Waar fictieve domicilies vinden?

✓ **Ook al kunnen fictieve domicilies teruggevonden worden in eender welk gebouw of woning, toch lijken de volgende situaties meer aanleiding te geven tot fictieve domicilies:**

- 1) In gebouwen met meerdere wooneenheden (buildings, studentenkamers, kleine studio's, enz.);
- 2) In gebouwen van het type ééngzinswoning onderverdeeld in aparte woonegelegenheden op meerdere verdiepingen met individuele en gemeenschappelijke ruimten (vaak in bepaalde wijken in grote steden);
- 3) In een huis verdeeld in twee aparte woningen (vergunning van stedenbouw is nodig);

72

►2. FICTIEVE DOMICILIES

- 4) In wijken waar personen verblijven die zichzelf definiëren als «nomaden» met dikwijls misbruik betreffende de verkregen referentieadressen;
- 5) In geval van referentieadressen, terwijl de persoon in realiteit een woning bewoont als hoofdverblijfplaats;
- 6) In gevallen van geveinsde tijdelijke afwezigheden die feitelijk overeenstemmen met een effectieve hoofdverblijfplaats in het buitenland en niet meer met een effectieve hoofdverblijfplaats in België;
- 7) Enz.

73

►3. ELIMINEREN FICTIEVE DOMICILIES

Inschrijving van ambtswege

- ✓ Personen die weigeren zich te laten inschrijven op de plaats waar zij hun hoofdverblijfplaats gevestigd hebben, worden van ambtswege ingeschreven.
- ✓ Er zijn twee situaties mogelijk.
  - 1) De persoon werd nooit ingeschreven in een Belgische gemeente. Naar aanleiding van een gemotiveerd verslag van de lokale politie beveelt het College van burgemeester en schepenen de inschrijving van ambtswege op de datum waarop de aanwezigheid van de betrokkene in de gemeente vastgesteld werd op basis van het politieverslag.
  - 2) De persoon werd reeds ingeschreven in België en heeft nagelaten om zijn/haar adreswijziging aan te geven. Naar aanleiding van het bezoek van de wijkagent of via een brief van de gemeente wordt de persoon opgeroepen om naar het gemeentebestuur te gaan om de aangifte te doen.

74

▶3. ELIMINEREN FICTIEVE DOMICILIES

- Indien de persoon gevolg geeft aan de oproeping: de normale inschrijvingsprocedure wordt toegepast.
- Indien de persoon geen gevolg geeft aan de oproeping: de procedure inzake inschrijving van ambtswege kan opgestart worden op basis van een met redenen omkleed politieverlag. Het College van burgemeester en schepenen gaat over tot de inschrijving van ambtswege op de datum van de beslissing van het College.

75

▶3. ELIMINEREN FICTIEVE DOMICILIES

Afvoering van ambtswege

- ✓ Personen van wie de hoofdverblijfplaats niet achterhaald kan worden, worden van ambtswege afgevoerd uit de bevolkingsregisters.
- ✓ Een afvoering van ambtswege gebeurt steeds op basis van een beslissing van het College van burgemeester en schepenen. De datum van afvoering van ambtswege stemt overeen met de datum van de beslissing.
- ✓ De afvoering van ambtswege moet met de nodige voorzichtigheid in overweging genomen worden en een uitzonderlijke maatregel blijven.
- ✓ Het onderzoeksverslag van de politie waarin een afvoering van ambtswege voorgesteld wordt, moet voldoende gemotiveerd zijn.

76

▶3. ELIMINEREN FICTIEVE DOMICILIES

- ✓ De procedure voor afvoering van ambtswege kan in meerdere situaties opgestart worden. De belangrijkste en meest gekende situatie is natuurlijk de onmogelijkheid om de nieuwe hoofdverblijfplaats van een persoon op het Belgische grondgebied te bepalen en te lokaliseren.
- ✓ **Er moeten diverse controles gebeuren alvorens deze persoon van ambtswege af te voeren:**
  - a. Indien er eenvoudige aanwijzingen zijn dat een persoon in een andere gemeente aanwezig is, moet het formulier «model 6» opgestuurd worden in plaats van de persoon van ambtswege af te voeren;
  - b. Indien het onderzoek aantoont dat het gaat om een geval van tijdelijke afwezigheid (vb. ziekenhuisopname, internering, studies, enz.), mag er geen afvoering van ambtswege gebeuren;
  - c. Is de persoon opgesloten in een penitentiaire inrichting?

77

▶3. ELIMINEREN FICTIEVE DOMICILIES

- ✓ **De afvoering van ambtswege van een persoon uit de bevolkingsregisters is tevens mogelijk in de volgende situaties:**
  - a. Indien bij het verblijfplaatsonderzoek gebleken is dat de betrokken persoon definitief naar het buitenland verhuisd is zonder dat bij zijn/haar gemeente aangegeven te hebben;
  - b. Indien de betrokken persoon ingeschreven is op een referentieadres, maar niet langer aan de vereiste voorwaarden voldoet voor deze inschrijving op het adres van het OCMW of op het adres van een natuurlijk persoon, en als de verblijfssituatie niet geregulariseerd kan worden;
  - c. Indien de betrokken persoon ingeschreven is als zijnde tijdelijk afwezig, maar niet meer aan de vereiste voorwaarden voldoet.

78

►4. VERBLIJFPLAATSGESCHILLEN

• De Minister van Binnenlandse Zaken is bevoegd voor de **geschillen** betreffende de bepaling van de **actuele reële** hoofdverblijfplaats die het voorwerp hebben uitgemaakt van een door de gemeente **betekende beslissing** (nieuwe wet 09/11/2015 – in werking sinds 01/01/2016).

- Deze bevoegdheid is toevertrouwd aan:
FOD Binnenlandse Zaken, Directie Instellingen en Bevolking
Park Atrium, Koloniënstraat 11 te 1000 Brussel.
- Het verzoekschrift (per brief met De Post opgestuurd, gescand per e-mail of per e-mail met een elektronische handtekening) moet **binnen de 30 dagen** na de gemeentelijke kennisgeving ingediend worden; het moet ondertekend en gedateerd zijn en alle nuttige informatie bevatten.
- Geen tussenkomst als het geschil andere beschouwingen betreft (een voorlopige inschrijving als de reële verblijfplaats niet betwist wordt, een referentieadres, een situatie uit het verleden,...).

79

►4. VERBLIJFPLAATSGESCHILLEN

- Een burger kan steeds in beroep gaan bij de Raad van State of een burgerlijke rechtbank tegen een gemeentelijke beslissing betreffende zijn/haar inschrijving in de bevolkingsregisters.
- Het advies van het departement betreffende de toepassing van reglementaire bepalingen of betreffende bepaalde specifieke situaties kan steeds gevraagd worden.

80

►5. BEPALING VAN SOCIALE FRAUDE DIE VOORTVLOEIT UIT EEN FICTIEVE DOMICILIE

Welke?

- ✓ In bepaalde gevallen kan de fictieve domicilie aanleiding geven tot sociale fraude. In de praktijk gaat het vaak om mensen die aan de gemeente verklaren apart in hun woning te wonen, terwijl ze in werkelijkheid als gezin in dezelfde woning verblijven.
- ✓ Met als bedoeling bijkomende financiële voordelen te krijgen.
- ✓ Deze fraude veroorzaakt een groot financieel verlies voor de verschillende sociale instellingen (ziekenfonds, kinderbijslag, RVA, OCMW, enz.) en administraties (op gemeentelijk, gemeenschaps-, gewestelijk of federaal vlak).

81

►5. BEPALING VAN SOCIALE FRAUDE DIE VOORTVLOEIT UIT EEN FICTIEVE DOMICILIE

Hoe moet het onderzoek gevoerd worden?

- 1) Het exacte aantal bewoners van de woning bepalen door het Rijksregister te raadplegen;
- 2) De personen die er daadwerkelijk verblijven, identificeren;
- 3) De bewijselementen verzamelen om het bestaan van een fictieve domicilie te staven;
- 4) De eventuele verwantschap tussen de bewoners van dezelfde woning aantonen;
- 5) De hoofdverblijfplaats van de betrokkenen bepalen;
- 6) Verhoor van de verdachte (niet-ingeschreven persoon) en van de getuige (ingeschreven persoon).

82

►5. BEPALING VAN SOCIALE FRAUDE DIE VOORTVLOEIT UIT EEN FICTIEVE DOMICILIE

Werkmethode?

- ✓ Elke politiezone moet, onder impuls van de zonechef, de te nemen acties op lokaal vlak definiëren met betrekking tot de werkmethode en de desbetreffende informatiestromen binnen de politiediensten teneinde toe te zien op de goede toepassing van de omzendbrief van het College van Procureurs-generaal COL 17 /2013 van 3 juli 2013 betreffende de **bestrijding van de sociale fraude die voortvloeit uit de fictieve domiciliëringen.**
- ✓ In elke politiezone moet een referentieambtenaar van de politie aangewezen worden om te waken over de toepassing van de omzendbrief COL 17/2013. Sommige politiezones duiden operationele referentiepersonen en een strategisch referentiepersoon aan om deze problematiek op te volgen. De te volgen werkmethode kan in elk geval opgesplitst worden in 7 grote stappen.

83

►5. BEPALING VAN SOCIALE FRAUDE DIE VOORTVLOEIT UIT EEN FICTIEVE DOMICILIE

1) Informatie inwinnen

- ✓ **De informatie kan op verschillende manieren verzameld worden:**
  - a. Informatie in een apostille;
  - b. Interventiefiche;
  - c. Klachten;
  - d. Aangifte;
  - e. Bij vaststellingen (intrafamiliaal geweld, buurtgeschillen, diefstallen, enz.);
  - f. Deurwaarders; Huiszoekingen; Enz.
- ✓ **Wanneer er een inbreuk vastgesteld wordt, moet de politie-inspecteur daarvan een PV opmaken (artikel 29 van het Wetboek van Strafvordering).**

84

►5. BEPALING VAN SOCIALE FRAUDE DIE VOORTVLOEIT UIT EEN FICTIEVE DOMICILIE

2. Informatie verspreiden

- ✓ **Opstelling van een volledige informatie-/interventiefiche, met vermelding van:**
  - a. De plaats;
  - b. De volledige identiteiten;
  - c. De vaststellingen (beschrijving van de woning, gebruikte verwarmingstechniek, aanwezigheid van persoonlijke spullen, huishoudtoestellen, verzorgingsproducten, onderhoudsproducten, kleding, enz.);
  - d. De relaties vastgesteld tussen de personen;
  - e. De aanwezigheid van voertuigen; het GSM -nummer van de betrokkene ; Enz.

85

►5. BEPALING VAN SOCIALE FRAUDE DIE VOORTVLOEIT UIT EEN FICTIEVE DOMICILIE

- ✓ Deze volledig ingevulde informatie-/interventiefiche kan, afhankelijk van de organisatie binnen de politiezone, aan de betrokken wijkchef (of aan de referentieambtenaar) bezorgd worden, die een interne apostille zal opmaken voor de betrokken wijkinspecteur.
- ✓ Er moet opgemerkt worden dat, als de door de interventiediensten gedane vaststellingen relevant zijn voor een fraudesituatie, de politieagent die de vaststelling gedaan heeft, een initieel PV zal opstellen en dat zal doorsturen naar de betrokken wijkdienst met het oog op de verderzetting van het onderzoek. In het tegenovergestelde geval zal, als de informatie bevestigd wordt, een daaropvolgend PV opgemaakt worden met de oorspronkelijke vaststellingen (bewijskracht).

86

►5. BEPALING VAN SOCIALE FRAUDE DIE VOORTVLOEIT UIT EEN FICTIEVE DOMICILIE

3. Controle bij de sociale instellingen

- ✓ **Schriftelijk**, via de voorgestelde standaardformulieren (RVA, RVP, RKW, POD MI, FOD Sociale Zekerheid – DG Personen met een handicap).
- ✓ In deze fase is het van belang op te merken dat het gaat om een **gewone informatieaanvraag**, een **controle** en geen fraudeaangifte door de politieagent bij de sociale instellingen.→
- ✓ Enkel het arbeidsauditoraat of het parket is bevoegd om de fraude aan te geven bij de sociale instellingen.
  - Aangifte van de feiten → Arbeidsauditeur → Betrokken instellingen.
- ✓ Indien resultaat: geen fraude maar fictieve domicilie: VPV col 8/2005 + kopie voor Arbeidsauditeur.

87

►5. BEPALING VAN SOCIALE FRAUDE DIE VOORTVLOEIT UIT EEN FICTIEVE DOMICILIE

4. Onderzoeken indien resultaat = sociale fraude

- Snelheid → Opschorting betaling → Vervolgingen
- ✓ De onderzoeken moeten opgestart worden met controles in de databanken (RR, ANG, DIV, enz.).
- **Situatie 1: Een persoon die geniet van sociale voordelen van de gemeente, lijkt de domicilie te hebben verlaten zonder zijn/haar adres te wijzigen.**
- ✓ Buurtonderzoek;
- ✓ Oproepingsbrief naar de persoon sturen om gehoord te worden:
- **De persoon reageert niet:** verzending van een VAA naar de gemeente + PV 69h naar de Arbeidsauditeur zodat deze de feiten kan aangeven bij de betrokken instelling.

88

►5. BEPALING VAN SOCIALE FRAUDE DIE VOORTVLOEIT UIT EEN FICTIEVE DOMICILIE

- **De persoon reageert:** de verschillende processen-verbaal worden naar de bevoegde Arbeidsauditeur gestuurd.

- **Bevestigt niet meer te verblijven op het officiële adres:**
  - ✓ Nota nemen van het nieuwe adres
  - ✓ Het nieuwe adres doorgeven aan de gemeente (model 6)
  - ✓ De gezinssamenstelling op het nieuwe adres nagaan
    - Geniet er iemand sociale uitkeringen? Indien ja, vermelding in het PV.
  - ✓ **Indien werkelijke verblijfplaats = zelfde zone fictieve inschrijving: verhoor van de betrokken samenwonende**

89

►5. BEPALING VAN SOCIALE FRAUDE DIE VOORTVLOEIT UIT EEN FICTIEVE DOMICILIE

- **Houdt vol dat het gaat om zijn/haar werkelijke verblijfplaats ondanks de eerste vaststellingen:**
  - ✓ Energie- en waterverbruik over een periode van 1 jaar controleren bij de desbetreffende instellingen
  - ✓ De persoon vragen om het betaalbewijs van de huur over een periode van 1 jaar te leveren
  - ✓ Een woonstcontrole met toestemming doen
  - ✓ Indien huurder = verhoor van de verhuurder
  - ✓ De resultaten van het onderzoek optekenen in het PV dat bezorgd moet worden aan de Arbeidsauditeur van de plaats van de vermoedelijk fictieve inschrijving + er wordt een verslag naar het gemeentebestuur gestuurd met het oog op een afvoering van ambtswege.

90

►5. BEPALING VAN SOCIALE FRAUDE DIE VOORTVLOEIT UIT EEN FICTIEVE DOMICILIE

- **Situatie 2:** Twee personen wonen samen: slechts één van hen is gedomicilieerd op de woonplaats. Eén van de samenwonenden of zelfs beiden genieten sociale voordelen.

- ✓ Grondig woonplaatsonderzoek;
- ✓ Het huurcontract bestuderen;
- ✓ De INFOfiches en de PV's consulteren;
- ✓ Het water- en energieverbruik van 1 jaar voor de 2 domicilies controleren;
- ✓ Verhoor van de 2 betrokken personen. Bevestigen ze dat ze samenwonen en zo ja, sinds wanneer? Er moet hen uitleg gevraagd worden over de wijze waarop ze de gezinslasten verdelen. Waarom wonen ze gescheiden? In principe, gelijktijdig verhoor. De redenen van het verhoor in de oproepingsbrief vermelden (wet Salduz);

91

►5. BEPALING VAN SOCIALE FRAUDE DIE VOORTVLOEIT UIT EEN FICTIEVE DOMICILIE

- ✓ Indien het tijdens het onderzoek nuttig blijkt om te beschikken over de telefoniegegevens, dan kan die informatie opgevraagd worden bij de Arbeidsauditeur die een vordering opstelt (informatie betreffende telecommunicatieabbonementen) of die, op omzichtige en uitzonderlijke wijze, de onderzoeksrechter vordert (GSM-lokalisatie);
- ✓ Als de gemeenschappelijke verblijfplaats nog steeds betwist wordt na de eerste vaststellingen: de betaalbewijzen van de huur en de facturen en de betaalbewijzen (water, gas, elektriciteit) voor de periode van 1 jaar voor de 2 betrokkenen laten voorleggen. Indien weigering: optekenen in PV;
- ✓ Op basis van de verzamelde elementen: voorstel aan de gemeente voor een IA of een AA of de verzending van model 6 naar de vermoedelijke gemeente van hoofdverblijfplaats;
- ✓ Na het onderzoek worden de verschillende processen-verbaal naar de bevoegde Arbeidsauditeur gestuurd.

92

►5. BEPALING VAN SOCIALE FRAUDE DIE VOORTVLOEIT UIT EEN FICTIEVE DOMICILIE

- **Situatie 3:** Vaststellingen bij de uitoefening van opdrachten van bestuurlijke of gerechtelijke politie.
- ✓ Indien aanwijzingen voor fictieve domiciliëring (huiszoeking, arrestatie, tussenkomst bij huiselijk geweld, enz.): aanvankelijk PV voor sociale fraude;
- ✓ Onmiddellijk verhoor van de verdachte(n);
- ✓ PV wordt naar de Arbeidsauditeur gestuurd;
- ✓ Onderzoek wordt verdergezet.

93

►5. BEPALING VAN SOCIALE FRAUDE DIE VOORTVLOEIT UIT EEN FICTIEVE DOMICILIE

- **Situatie 4:** Aangifte door een instelling die sociale voordelen toekent of door de sociale inspectie.
- ✓ Zo snel mogelijk onderzoek;
- ✓ Resultaten worden meegedeeld ten laatste 2 maanden na de ontvangst van de aangifte;
- ✓ Betrokken dienst of instelling krijgt bericht dat het onderzoek wordt voorgelegd aan het Arbeidsauditoraat.

94

►5. BEPALING VAN SOCIALE FRAUDE DIE VOORTVLOEIT UIT EEN FICTIEVE DOMICILIE

5. Verhoor

- ✓ Geen standaardverhoor. Elke situatie is anders.
- ✓ **Doel:** de verblijfplaats en de verdeling van de inkomsten aan het licht brengen, alsook het frauduleuze karakter van de operatie om onterecht sociale voordelen te krijgen.
- ✓ Het vademecum van de omzendbrief COL 17/2013 bevat standaardvragen die, in voorkomend geval, gesteld zullen worden aan ELKE persoon (vb.: Sinds wanneer kent u ....? Wonen jullie samen? Indien ja, sinds wanneer? Hebben jullie kinderen samen? Wat zijn uw inkomsten? Enz.).

95

►5. BEPALING VAN SOCIALE FRAUDE DIE VOORTVLOEIT UIT EEN FICTIEVE DOMICILIE

6. Opstelling van het PV

- ✓ Het PV moet de volgende elementen bevatten:
  - a. De resultaten van de onderzoeken, ALLE door de politie vastgestelde elementen die wijzen op een verzwegen samenlevingssituatie;
  - b. De inbreukperiode;
  - c. De inkomsten en uitgaven van het huishouden;
  - d. De verhoren.
- ✓ De verschillende processen-verbaal worden naar de bevoegde Arbeidsauditeur gestuurd. Een kopie van de PV's wordt bewaard voor de betrokken lokale politiediensten (zonechef, referentieambtenaar, enz.).

96

► 5. BEPALING VAN SOCIALE FRAUDE DIE VOORTVLOEIT UIT EEN FICTIEVE DOMICILIE

7. Opvolging

- ✓ De dienstchef die een kopie van het PV ontvangen heeft, moet aan de betrokken wijkinspecteur vragen om toe te zien op de regularisering van de betrokken personen in de bevolkingsregisters: ingebrekestelling sturen naar de betrokkenen om hun situatie bij hun gemeente te regulariseren.
- ✓ Indien geen reactie: opstelling van een administratief verslag voor de gemeente (inschrijving van ambtswege? afvoering van ambtswege? onbewoond huis? tweede verblijfplaats? ongezonde woning? enz.) + opstelling van een daaropvolgend PV met de verkregen resultaten of de gevraagde plichten.
- ✓ Een aanvullend administratief verslag met vermelding van de inkomstenderving voor de gemeente naar aanleiding van een geval van domiciliefraude, kan eveneens opgemaakt worden (vb. verlies huisvuilbelasting, geen belasting op leegstand, enz.). Het College van burgemeester en schepenen is dan bevoegd om het vastgestelde financiële verlies terug te eisen van de personen die de situatie misbruikt hebben door te kiezen voor een fictieve domicilie.

97

► 5. BEPALING VAN SOCIALE FRAUDE DIE VOORTVLOEIT UIT EEN FICTIEVE DOMICILIE

ONDERZOEKSMETHODE BETREFFENDE DE HUURDERS

- 1) **De lijst opmaken van de bewoners die de laatste 5 jaar op het adres ingeschreven waren.**
- 2) **Onderzoek en systematisch verhoor**
  - ✓ Hoe is men in contact gekomen met de eigenaar? Via welk communicatiekanaal (reclame in kranten, Internet, via een vriend, enz.)?
  - ✓ Indien via reclame, de publicatie terugvinden voor eventueel onderzoek betreffende andere aankondigingen van de geviseerde eigenaar.
  - ✓ Was het duidelijk dat het om een fictieve domiciliëring ging?
  - ✓ Heeft de verhuur echt betrekking op een woning (geen brievenbus)?

98

►5. BEPALING VAN SOCIALE FRAUDE DIE VOORTVLOEIT UIT EEN FICTIEVE DOMICILIE

- ✓ Werd door de eigenaar een sleutel overhandigd? Heeft de huurder toegang tot het gebouw?
- ✓ Werd tussen de partijen een huurcontract opgesteld? Onder welke vorm? Geregistreerd? Zo ja, vragen om het voor te leggen.
- ✓ Welke zijn de betalingsmodaliteiten? Hoeveel bedraagt de huur? Inclusief belastingen?
- ✓ Was de eigenaar op de hoogte van het feit dat de huurders sociale uitkeringen genoten, van hun kwetsbare toestand, van de fraude met de uitkeringen of van de organisatie van een toestand van insolventie?
- ✓ Herinnering aan de wetgeving en administratief in orde brengen van de bevolkingsregisters.

99

►5. BEPALING VAN SOCIALE FRAUDE DIE VOORTVLOEIT UIT EEN FICTIEVE DOMICILIE

- 1) Geen vervolgingen in geval van medewerking, maar terugvordering van de onrechtmatig verkregen financiële voordelen, door de betrokken sociale instellingen of door de belastingadministratie. De RVA mag bijvoorbeeld tot 5 jaar teruggaan om een bedrag te recupereren, de belastingen tot 7 jaar, enz.).
- 2) Dit systematische verhoor van de huurders maakt het mogelijk:
  - a. Om enerzijds te bepalen dat verschillende personen, die op verschillende tijdstippen ingeschreven werden met een fictieve domicilie en elkaar niet kenden, de eigenaar op dezelfde wijze beschuldigen (bewijsvoering);
  - b. Om anderzijds de berekening van de onwettige activa in hoofde van de eigenaar te bepalen (aantal huurders, aantal gehuurde maanden, huurprijs) teneinde de bankrekeningen of, indien mogelijk, het betrokken gebouwen, dienovereenkomstig in beslag te nemen.

100

► 7. MOGELIJKE INBREUKEN

1) Koninklijk besluit van 16 juli 1992 betreffende de bevolkingsregisters en het vreemdelingenregister: index PV 13

- Artikel 23: Overtreding van de artikelen 1 tot 14 (en 20) van dit besluit wordt, overeenkomstig artikel 7 van de wet van 19 juli 1991 betreffende de bevolkingsregisters en de identiteitskaarten en tot wijziging van de wet van 8 augustus 1983 tot regeling van een Rijksregister van de natuurlijke personen, gestraft met een geldboete van zesentwintig tot vijfhonderd euro.

2) Wet van 7 juni 1994 tot wijziging van het koninklijk besluit van 31 mei 1933 betreffende de verklaring te doen in verband met subsidies, vergoedingen en toelagen van elke aard, die geheel of gedeeltelijk ten laste van de Staat zijn (artikelen 2 en 3): index PV 21

101

► 7. MOGELIJKE INBREUKEN

3) Fictieve inschrijving teneinde de organisatie van insolventie mogelijk te maken: index PV 72

- Artikel 490bis van het Strafwetboek bestraft de frauduleuze organisatie van insolventie met een gevangenisstraf van één maand tot twee jaar, alsook een boete.

4) Stedenbouwkundige inbreuken: index PV 64

- De 2 voornaamste stedenbouwkundige inbreuken, voorzien in de gewestelijke regelgeving, zijn: de afwezigheid van een verhuurvergunning en de opsplitsing en de verbouwing van onroerende goederen in verschillende woningen zonder vergunning.

102

►7. MOGELIJKE INBREUKEN

5) Huisjesmelkers: index PV 55C

- De huisjesmelkers worden specifiek beoogd in artikel 433decies van het Strafwetboek. Dat artikel bestraft het misbruik van andermans kwetsbare toestand, namelijk door een goed te verhuren om een abnormaal profijt te realiseren, waarbij de huisvestingsomstandigheden in strijd zijn met de menselijke waardigheid. Het zijn meer bepaald de uitbuiting van de armoede of van het illegale verblijf via een onroerend goed die bestraft worden.
- Indien deze inbreuk wordt vastgesteld, dan kan, naast een gevangenisstraf of een geldboete, de inbeslagname van het onroerend goed worden gevorderd, die echter zal moeten worden betekend binnen een periode van 24u en ter overschrijving worden voorgelegd aan het lokale kantoor der hypotheek.
- Voor dit soort dossier moet het parket worden gecontacteerd om te weten of er geen verbeurdverklaringsmaatregelen moeten worden opgelegd.

103

►INLICHTINGEN

Meer info bij de regionale afvaardigingen van het Rijksregister en bij de FOD Binnenlandse Zaken, Park Atrium, Koloniënstraat 11 te 1000 Brussel

Call center: 02/518.21.31 – E-mail: callcenter.rrn@rrn.fgov.be

Dienst Bevolking en Identiteitskaarten:

etienne.vanverdegem@rrn.fgov.be 02/518.22.12

Regionale Afvaardiging te Brugge : Viviane VAN ACKER

Viviane.VanAcker@rrn.fgov.be

Bevolkingsinspecteur – 050/40.65.10 – FAX : 050/40.65.29

Koning Albert I-laan, 1/5 – bus 7

8200 BRUGGE (Sint-Michiels)

Website: www.ibz.rrn.fgov.be (Rubriek Bevolking)

104

